

Ant Hampton
Borderline Visible (Collective Experience)

Foto: Bernard Kalu

ANT HAMPTON NEEMT TOESCHOUWERS MEE OP ONTDEKKINGSTOCHT DOOR DE PAGINA'S VAN EEN BOEK

16 november 2023 – Marijn Lems

Gezien op 15 november 2023, IDFA on Stage, De Brakke Grond, Amsterdam

In de prachtige installatieperformance *Borderline visible* grijpt Ant Hampton een reis van Lausanne naar Izmir aan voor een reflectie over migratie, diaspora en genocide dwars door de geschiedenis heen.

Als we de Rode Zaal van De Brakke Grond binnenkomen zijn er op de speelvloer klapstoelen opgesteld, met op iedere stoel een boek. Net als in eerdere voorstellingen van Ant Hampton speelt het theater zich niet op traditionele wijze af: in *Borderline visible* is dit boek de eigenlijke speelvloer, en ben je als toeschouwer tegelijkertijd lezer en toehoorder. Op aanwijzing van de voice-over (Hampton zelf) bladeren we vooruit en weer terug, sluiten we soms onze ogen, en gaan we zo op ontdekkingsstocht door de pagina's.

Het uitgangspunt van de voorstelling is de reis die Hampton en zijn partner Rita Pauls maakten van Lausanne, Zwitserland naar Izmir, Turkije – in eerste instantie om de familiegeschiedenis van Pauls te volgen. Haar Sefardische voorouders moesten in de vijftiende eeuw vluchten uit Spanje en Portugal vanwege uitzettingsbevelen voor alle Joden door Katholieke koningen, en weken uit naar Noord-Afrika, West-Azië en het zuidoosten van Europa.

Onderweg laat Hampton de herinneringen en associaties vrij vloeien: aan zijn zus, die aan dementie leed en vroegtijdig overleed, aan de Grieks-Turkse oorlog van 1919-1922, die eindigde in een massaslachting van de Armeense en Griekse bewoners van Izmir (of Smyrna, zoals de stad toen heette), en aan de moorddadige misdaden van Europa ten opzichte van de vluchtelingen die nu de tegenovergestelde reis van de Sefardische Joden proberen te maken. Hij verbindt zijn historische en politieke overpeinzingen veelvuldig met *The waste land*, het beroemde modernistische gedicht van

T.S. Eliot, dat in zijn focus op wanhoop, dood en vernietiging veel van de verschrikkingen van de twintigste eeuw prefigureerde.

Borderline visible zit tekstueel bijzonder sterk in elkaar; in de verbintenis tussen het persoonlijke, het politieke, het geschiedkundige en het literaire opent Hampton ontzettend veel luikjes tegelijkertijd, en legt er allerhande interessante verbintenissen tussen. Niet alles werkt: het middenstuk verliest zich te veel in een oppervlakkige metafoor over vogels en ook een stuk over de bosbranden vanwege klimaatopwarming is een onderwerp te veel. Maar het grootste deel van het stuk zet een uitermate boeiend psychogeografisch raamwerk op dat constant wordt verrijkt door Hamptons zoekende geest en messcherpe politieke woede. De maker had het onmogelijk kunnen voorspellen, maar in het verbinden van de humanitaire catastrofe van Smyrna en de apocalyptische beschrijvingen van Eliot roept hij onvermijdelijk ook de huidige genocide in Gaza in gedachten.

Bovendien wordt het geheel verrijkt door de bijzondere vorm. Hampton vraagt je niet om het boek op lineaire wijze te lezen, van begin tot eind, maar laat je steeds heen en weer bladeren naar specifieke pagina's, alsof het een *choose-your-own-adventure* boek betreft. Zo springen we heen en weer tussen de verschillende stadia van de reis, en keren we soms terug naar eerdere passages en afbeeldingen om ze in een nieuw licht te bekijken.

Sommige pagina's zijn zwart, om beter naar de stem te kunnen luisteren; soms is de stem juist even stil zodat je een tekst met aandacht kan lezen. Het vergt flinke concentratie om zowel stem als boek te blijven volgen en je niet te veel in je eigen associaties te verliezen, maar ook dat onderstreept juist hoe rijk aan betekenis en emotionele gelaagdheid *Borderline visible* is.

Het project is in de expositie van IDFA ook individueel mee te maken, met koptelefoon op – maar het mooie van de collectieve ervaring is dat het toch meer als een live-gebeuren voelt, wat de aandacht en de urgentie vergroot. In de theaterzaal voelt *Borderline visible* pas echt als een reis door ruimte en tijd.